

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

N U T A R I M A S

**DĖL NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ ATSKIRŲ GRUPIŲ TIPINIŲ
APSAUGOS REGLAMENTŲ PATVIRTINIMO**

2002 m. sausio 31 d. Nr. 152

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo (Žin., 1995, Nr. [3-37](#)) 15 straipsniu ir atsižvelgdama į Valstybinės paminklosaugos komisijos suderinimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Patvirtinti pridedamus:

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – įvykio, laidojimo ir mitologinės vietos tipinį apsaugos reglamentą.
2. Nekilnojamosios kultūros vertybės – statinio tipinį apsaugos reglamentą.
3. Nekilnojamosios kultūros vertybės – statinių komplekso, ansamblio tipinį apsaugos reglamentą.
4. Nekilnojamosios kultūros vertybės – archeologinės vietos tipinį apsaugos reglamentą.
5. Nekilnojamosios kultūros vertybės – monumento tipinį apsaugos reglamentą.
6. Nekilnojamosios kultūros vertybės – statinių puošybos ir įrangos (statinių priklausinių) tipinį apsaugos reglamentą.

MINISTRAS PIRMININKAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

KULTŪROS MINISTRĖ

ROMA DOVYDĖNIENĖ

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. sausio 31 d. nutarimu
Nr. 152

NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS – ĮVYKIO, LAIDOJIMO IR MITOLOGINĖS VIETOS TIPINIS APSAUGOS REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – įvykio, laidojimo ir mitologinės vietos (toliau vadinama – memorialinė vieta) tipinis apsaugos reglamentas (toliau vadinama – tipinis reglamentas) nustato bendrąsias nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas.

2. Šis tipinis reglamentas privalomas visų memorialinių vietų, įrašytų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, arba objektų, saugomų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 1995, Nr. [9-184](#)) 9 straipsnį, savininkams, valdytojams ir naudotojams, iki bus parengtas konkrečios memorialinės vietos apsaugos reglamentas.

3. Konkrečios memorialinės vietos apsaugos reglamentą rengia Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau vadinama – Kultūros vertybių apsaugos departamentas). Jame aptariamos memorialinės vietos priežiūros ir tvarkymo sąlygos, taip pat nurodomi svarbiausieji apskaitos duomenys – sudėtis, apimtis, kultūrinės vertės požymiai, visuomeninė reikšmė ir teritorija. Pasikeitus memorialinės vietos saugojimo sąlygoms, fizinei būklei ar paskelbus ją kultūros paminklu, konkrečios memorialinės vietos apsaugos reglamentas pildomas ir tikslinamas. Konkrečios memorialinės vietos apsaugos reglamentas negali prieštarauti tipinio reglamento ir kitų teisės aktų nuostatomis.

4. Memorialinės vietos saugojimo darbai paprastai atliekami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

5. Memorialinės vietos savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų jos avarinei būklei likviduoti, techninėms apsaugos priemonėms įrengti ir kitiems šios memorialinės vietos išsaugojimo darbams atlikti.

6. Ne valstybei priklausančios, bet visuomenės lankymui atviros memorialinės vietos – kultūros paminklo savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų būtimis tyrimo ir konservavimo darbams atlikti.

7. Ginčai dėl memorialinės vietos apsaugos tarp Kultūros vertybių apsaugos departamento ir jos savininko, valdytojo ar naudotojo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

II. MEMORIALINĖS VIETOS SUDĖTIS, APIMTIS, TERITORIJA IR PAGRINDINIAI KULTŪRINĖS VERTĖS POŽYMAI

8. Kaip nurodyta šio tipinio reglamento 1 punkte, memorialinės vietos samprata čia apima įvykio, laidojimo ir mitologinės vietos sąvokas.

9. Memorialinė įvykio vieta – tai žmonių grupės žudynių, didelio mūšio dėl Tėvynės laisvės, žymaus visuomenės, kultūros, valstybės veikėjo, Lietuvos karių, sukilėlių, partizanų, kitų pasipriešinimo okupantams dalyvių didesnės grupės žūties, buvusio statinio, statinių komplekso ar ansamblio, kuriame gyveno, kūrė žymus visuomenės, kultūros, valstybės veikėjas, kuriame veikė svarbi visuomenės, kultūros, valstybės įstaiga, įmonė, vieta, taip pat kitos reikšmingos visuomenei, kultūrai, valstybės istorijai vietos ir vietovės.

10. Memorialinė laidojimo vieta – tai neveikiančios (senosios) ir karių kapinės, žymaus visuomenės, kultūros, valstybės veikėjo, sukilėlių, partizanų, kitų pasipriešinimo okupantams dalyvių kapas (kapai); tokia laikoma ir palaikų užkasimo vieta (vietos).

11. Memorialinė mitologinė vieta – tai alkais vadinamos, tautosakos išgarsintos vietos ir vietovės.

12. Memorialinė vieta saugoma kartu su jos teritorija – kultūros vertybės užimamu ir su ja funkciškai, kompoziciškai ar istoriškai susijusiu žemės plotu (sklypu).

Saugomos visos vertingos memorialinės vietos dalys bei elementai ir teritorija.

13. Vertingos dalys bei elementai yra žmonių palaikai žemėje, statiniuose, teritorijos reljefas, planinė, erdvinė, tūrinė struktūra (kompozicija), statiniai ir jų liekanos, įranga (koplyčios, antkapiai, tvoros, vartai, stendai, takai, aikštelės, suolai ir kita), įvairūs dekoratyviniai žolynai, krūmai, medžiai, konkrečios kultūros vertybės istorinė memorialinė funkcija.

14. Nevertingos dalys bei elementai yra medžiaginiai ir struktūriniai svetimkūniai, iš esmės keičiantys konkrečios kultūros vertybės sudėtį, apimtį, struktūrą, istorinę memorialinę funkciją, menkinantys jos kultūrinę vertę: gamtinių erozinių procesų liekanos (nuošliaužų pado pakopos, tarpinės terasos, salpos ir kita), savavališki kasiniai (perkasos, grioviai, duobės, kauburiai, pylimai ir kita), savaiminiai želdiniai, įdubos, įgriovos, konkrečiai kultūros vertybei netinkantys statiniai, įranga (keliai, takai ir kita), inžineriniai tinklai, dirbamos žemės plotai.

15. Konkrečios memorialinės vietos vertingos dalys bei elementai, taip pat šalintinos ar galimos palikti nevertingos dalys bei elementai nurodomi jos apsaugos reglamente.

III. PRIEŽIŪROS SĄLYGOS

16. Memorialinės vietos priežiūros tikslas – išsaugoti gerą fizinę šios kultūros vertybės ir jos teritorijos būklę, išvengti autentiškų savybių kitimo ir vandalizmo.

17. Memorialinės vietos savininkas, valdytojas ar naudotojas gali savarankiškai atlikti:

17.1. teritorijos priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, šalinti taršos šaltinius, ištaisyti nedidelius reljefo defektus nepažeisdamas kapų, išslinkusius ar iškritusius dangos ir reljefo tvirtinimo elementus pakeisti naujais, jeigu jie nėra vertingos dalys bei elementai);

17.2. statinių ir jų liekanų priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, valyti; šalinti (iškirsti) medžius, krūmus, augančius ant statinių ir jų liekanų, ištaisyti nedidelius medžiagos defektus, grąžinti į pirmąją vietą ir įtvirtinti išslinkusius ar iškritusius elementus, jeigu jie nėra vertingos dalys bei elementai);

17.3. vandens telkinių priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, šalinti taršos šaltinius, valyti krantus ir pakrantes, prižiūrėti jų tvirtinimo įrenginius, ištaisyti nedidelius medžiagos defektus hidrotechniniuose statiniuose, atskirus sunykusius elementus hidrotechniniuose statiniuose ir įrenginiuose pakeisti naujais);

17.4. želdinių priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, šalinti iš želdinių sausuosius, vėjavartas, vėjalaužas, snieglaužas, šalinti (iškirsti) menkaverčius medžius ir krūmus nepažeidžiant kapų, valyti ir gydyti atskirų medžių kamienus ir šakas, genėti atskirus medžius ir retinti krūmus, sodinti medžius, krūmus ir kitus želdinius atskiruose biokonstrukciniuose plotuose, išlyginti pievų ir vejų paviršių, regeneruoti atskiras vietas nepažeisdamas kapų).

18. Priežiūros darbai atliekami nuolat, be projektinės dokumentacijos ir be atskiro Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimo, darbai apmokami memorialinės vietos savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

19. Konkrečios memorialinės vietos priežiūros darbai nustatomi jos apsaugos reglamente.

20. Memorialinės vietos (jos dalies) savininkas, valdytojas ar naudotojas, sužinojęs apie šios kultūros vertybės ar jos teritorijos sugadinimą, sužalojimą, sunaikinimą, vandalizmo aktą, gresiančias ar įvykusias avarijas, turi nedelsdamas pranešti Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniam padaliniui ir imtis priemonių vertingoms dalims bei elementams išsaugoti.

IV. NAUDOJIMO SĄLYGOS

21. Naudojant memorialinę vietą, turi būti išsaugota autentiška jos teritorija, istorinė memorialinė funkcija, vertingos dalys bei elementai, sudarytos sąlygos ją eksponuoti.

22. Memorialinė vieta ir jos teritorija gali būti naudojama:

22.1. memorialiniais ir pažinimo tikslais;

22.2. kaip laidojimo vieta pagal pirminę paskirtį (ribojant apimtį), jos apsaugos reglamente nurodžius galimo palaidojimo vietą, naudotinas antkapių formas, medžiagas, kapo tvarkymo ir apželdinimo principus. Naujas palaidojimas galimas tik gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento teritorinio padalinio leidimą.

23. Valstybės ar savivaldybių institucijų priimami teisės aktai, tarp jų teritorijų planavimo dokumentai, kuriais įteisinama memorialinės vietos naudojimo paskirtis, turi būti derinami Kultūros vertybių apsaugos departamente.

24. Memorialinėje vietoje, jos teritorijoje draudžiama:

24.1. ieškoti naudingųjų iškasenų ir jas kasti;

24.2. gaminti, sandėliuoti sprogstamąsias, degiąsias, chemiškai aktyvias, aplinką teršiančias medžiagas;

24.3. įrengti sąvartynus, deginti šiukšles;

24.4. naudoti dinaminio, vibracinio poveikio priemones;

24.5. niokoti vejas ir gėlynus, laužyti medžius ir krūmus, skinti ar rauti dekoratyvinius augalus.

25. Memorialinei vietai gali būti taikomi šie naudojimo režimai:

25.1. rezervacinis režimas (ūkinis naudojimas draudžiamas);

25.2. riboto naudojimo režimas.

26. Memorialinės vietos naudojimo paskirtis ir apimtis priklauso nuo naudojimo režimų.

27. Konkrečios memorialinės vietos naudojimo režimai, jų leidžiamos naudojimo paskirtis bei apimtis nustatomi jos apsaugos reglamente.

V. TVARKYMO SĄLYGOS

28. Memorialinės vietos tvarkymo darbai yra priešavariniai, remonto, pritaikymo, tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo.

29. Priešavarinių, remonto ir pritaikymo darbų tikslas – garantuoti gerą fizinę memorialinės vietos būklę ir praktinį naudojimą, leidžiantį išsaugoti šios kultūros vertybės teritoriją ir vertingas dalis bei elementus.

30. Tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų tikslas – atskleisti memorialinės vietos kultūrinę vertę, išsaugoti ir atkurti vertingas dalis bei elementus, eksponuoti juos.

Atliekami tik vertingų dalių bei elementų konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai. Kartu šalintinos nevertingos dalys bei elementai.

31. Visas vertingas dalis bei elementus draudžiama griauti ar kitaip naikinti.

32. Memorialinei vietai (jos daliai) gali būti taikomi šie tvarkymo režimai:

32.1. konservavimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį);

32.2. konservavimo-restauravimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį restauruojant atskirus jos elementus);

32.3. restauravimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas);

32.4. restauravimo-atkūrimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas, prarastų elementų atkūrimas).

33. Tvarkymo darbai parenkami pagal tvarkymo režimus, atsižvelgiant į memorialinės vietos kultūrinę vertę, fizinę būklę ir autentiškumą.

34. Konkrečios memorialinės vietos tvarkymo režimai ir jų leidžiami tvarkymo darbai nustatomi jos apsaugos reglamente.

35. Memorialinės vietos tvarkymo darbai atliekami gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimą.

36. Konservavimo, restauravimo, atkūrimo ir pritaikymo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas sąlygas, programas ar projektus ir gavus šio departamento leidimą.

37. Konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai atliekami ir jų projektai rengiami tik pagal tyrimų duomenis.

38. Remonto ir priešavariniai darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento suderintus defektinius aktus arba suderintus projektus.

39. Kultūros vertybių apsaugos departamentas, išduodamas leidimą priešavariniams, remonto ir pritaikymo darbams, derindamas remonto ir pritaikymo projektus, privalo pareikalausti kartu atlikti būtinus tyrimo, konservavimo ar restauravimo darbus.

40. Jeigu tvarkymo darbų metu išryškėja naujų kultūrinės vertės požymių, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sustabdyti darbus.

41. Sustabdęs darbus, ne vėliau kaip per 15 dienų Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi priimti sprendimus dėl rastų naujų kultūrinės vertės požymių ištyrimo ir tolesnės darbų eigos.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. sausio 31 d. nutarimu
Nr. 152

NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS – STATINIO TIPINIS APSAUGOS REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – statinio (toliau vadinama – statinys) tipinis apsaugos reglamentas (toliau vadinama – tipinis reglamentas) nustato bendrąsias nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas.

2. Šis tipinis reglamentas privalomas visų statinių, įrašytų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, arba objektų, saugomų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 1995, Nr. [9-184](#)) 9 straipsnį, savininkams, valdytojams ir naudotojams, iki bus parengtas konkretaus statinio apsaugos reglamentas.

3. Konkretaus statinio apsaugos reglamentą rengia Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau vadinama – Kultūros vertybių apsaugos departamentas). Jame aptariamos šio statinio priežiūros ir tvarkymo sąlygos, taip pat nurodomi svarbiausieji apskaitos duomenys – sudėtis, apimtis, kultūrinės vertės požymiai, visuomeninė reikšmė ir teritorija. Pasikeitus statinio saugojimo sąlygoms, fizinei būklei ar paskelbus jį kultūros paminklu, konkretaus statinio apsaugos reglamentas pildomas ir tikslinamas. Konkretaus statinio apsaugos reglamentas negali prieštarauti tipinio reglamento ir kitų teisės aktų nuostatoms.

4. Statinio saugojimo darbai paprastai atliekami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

5. Statinio savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų statinio avarinei būklei likviduoti, techninėms apsaugos priemonėms įrengti ir kitiems jo išsaugojimo darbams atlikti.

6. Ne valstybei priklausančio, bet visuomenės lankymui atviro statinio – kultūros paminklo savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų būtiniems šio statinio tyrimo ir konservavimo darbams atlikti.

7. Ginčai dėl statinio apsaugos tarp Kultūros vertybių apsaugos departamento ir jo savininko, valdytojo ar naudotojo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

II. STATINIO SUDĖTIS, APIMTIS, TERITORIJA IR PAGRINDINIAI KULTŪRINĖS VERTĖS POŽYMAI

8. Statinys – visa, kas sukurta statybos darbais naudojant statybos produktus ir yra tvirtai sujungta su žeme. Tai pastatai (gyvenamieji, pramoniniai, komerciniai, biurai, sveikatos apsaugos, švietimo, poilsio, žemės ūkio ir kiti pastatai) ir inžineriniai statiniai ar mišrios rūšies statiniai (su inžineriniais statiniais sujungti pastatai), taip pat statinių priestatai, antstatai ir jų dalys, įrenginių, technologinių inžinerinių sistemų ir statinio inžinerinių sistemų statybinės konstrukcijos. Apibrėžimas „tvirtai sujungta su žeme“ reiškia, kad statinio konstrukcijos yra įleistos į žemę (jūrų, ežerų, upių ar kitų vandens telkinių dugną) ar remiasi į žemės paviršių (vandens telkinių dugną). Statiniui priklauso ir jo dalys bei liekanos.

9. Statinys saugomas kartu su jo teritorija – šios kultūros vertybės užimamu ir su ja funkciškai, kompoziciškai ar istoriškai susijusiu žemės plotu (sklypu).

10. Saugomos visos vertingos statinio dalys bei elementai ir teritorija.

11. Vertingos dalys bei elementai yra visos pirminio pastatymo (sumontavimo, nutiesimo) ir vėlesnių pakeitimų suformuotos dalys bei elementai (nepriklausomai nuo jų išlikimo laipsnio) su

istoriniais pakeitimais ir papildymais, kurie patys savaime turi kultūrinės vertės požymių arba kartu su ankstesnių etapų elementais sudaro tokių požymių turinčią visumą.

12. Nevertingi intarpai bei elementai yra įvairūs statybiniai ir kitokie medžiaginiai elementai, vėlesnių pakeitimų ir perdirbimų metu įrengti statinyje, nederantys su autentiška medžiaga ir atlikimo technika, keičiantys autentišką formą ir vietą, autentišką statinių apimtį ir sudėtį ir žalojantys kultūros vertybės požymius.

13. Konkretaus statinio vertingos dalys bei elementai, taip pat šalintini ar galimi palikti nevertingi intarpai ir elementai nurodomi jo apsaugos reglamente.

III. PRIEŽIŪROS SĄLYGOS

14. Statinio priežiūros tikslas – išsaugoti gerą fizinę šios kultūros vertybės ir jos teritorijos būklę, palaikyti tinkamą sanitarinę ir priešgaisrinę būklę, išvengti statinio ir jo teritorijos autentiškų savybių kitimo ir vandalizmo.

15. Savininkas, valdytojas ar naudotojas gali savarankiškai atlikti šiuos statinio priežiūros darbus: atlikti apžiūrą, valyti, šalinti taršos šaltinius, šalinti (iškirsti) medžius ir krūmus, augančius ant statinio ar jo liekanų, grąžinti į pirmąją vietą ir įtvirtinti išslinkusius ar iškritusius elementus, jeigu jie nėra vertingos dalys bei elementai, įrengti ir prižiūrėti įrangą, apsaugančią nuo gaisrų.

16. Statinio priežiūros darbai atliekami nuolat, be projektinės dokumentacijos ir be atskiros Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimo, darbai apmokami statinio savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

17. Konkretaus statinio (jo dalies) priežiūros darbai nustatomi pagal jo apsaugos reglamentą.

18. Statinio (jo dalies) savininkas, valdytojas ar naudotojas, sužinojęs apie šios kultūros vertybės ar jos teritorijos sugadinimą, sužalojimą, sunaikinimą, vandalizmo aktą, gresiančias arba įvykusias avarijas, turi nedelsdamas pranešti Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniam padaliniui ir imtis priemonių statinio vertingoms dalims bei elementams išsaugoti.

IV. NAUDOJIMO SĄLYGOS

19. Naudojant statinį (jo dalį), turi būti išsaugota autentiška jo teritorija, vertingos dalys bei elementai, sudarytos sąlygos jį eksponuoti.

20. Valstybės ar savivaldybių institucijų priimami teisės aktai (iš jų teritorijų planavimo dokumentai, kuriais keičiama statinio (jo dalies) naudojimo paskirtis) turi būti derinami Kultūros vertybių apsaugos departamente.

21. Keičiant statinio paskirtį į naują, kuri neatitinka buvusios autentiškos paskirties, turi būti įrodoma, kad esama ar autentiška statinio paskirtis ekonomiškai nuostolinga.

22. Naudojant statinį (jo dalį), jo teritoriją ir pritaikant juos dabarties poreikiams, negalima iš esmės keisti statinio vertingų dalių bei elementų, žaloti autentiškos medžiagos.

23. Naudojant statinį (jo dalį) ir jo teritoriją, draudžiama:

23.1. gaminti, sandėliuoti sprogstamąsias, degiąsias ir aplinką teršiančias medžiagas;

23.2. įrengti sąvartynus, laikyti atliekas;

23.3. naudoti gamybines stakles ir kitokius mechaninius variklius, darančius dinaminį, vibracinį poveikį ir galinčius sukelti esamų vertybių pokyčius bei avarijas;

23.4. įrengti laboratorijas ir saugyklas, susijusias su nepalankiu esamoms vertybėms temperatūros ir drėgmės režimu, taip pat chemiškai aktyvių medžiagų naudojimu ir laikymu.

24. Statiniui (jo daliai) gali būti taikomi šie naudojimo režimai: rezervacinis, riboto naudojimo, universalusis.

25. Statinio (jo dalies) naudojimo paskirtis ir apimtis priklauso nuo naudojimo režimų.

26. Konkretaus statinio naudojimo režimai, jų leidžiamos naudojimo paskirtis ir apimtis nustatomi jo apsaugos reglamente.

V. TVARKYMO SĄLYGOS

27. Statinio tvarkymo darbai yra priešavariniai, remonto, pritaikymo, tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo.

28. Priešavarinių, remonto ir pritaikymo darbų tikslas – garantuoti gerą fizinę statinio būklę ir praktinį naudojimą, leidžiantį išsaugoti jo apsaugos reglamente nustatytą sudėtį ir apimtį, pagrindinius kultūrinės vertės požymius ir teritoriją.

29. Tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų tikslas – atskleisti statinio (jo dalies) kultūrinę vertę, išsaugoti autentišką jo sudėtį, apimtį ir pagrindinius kultūrinės vertės požymius, eksponuoti vertybes ar atskiras jų dalis, atkurti prarastus vertybių elementus.

Atliekami tik vertingų dalių bei elementų konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai. Kartu šalintini nevertingi intarpai bei elementai.

30. Visas vertingas dalis bei elementus draudžiama griauti ar kitaip naikinti.

31. Vertingose statinių dalyse bei elementuose draudžiama atlikti pritaikymo, rekonstravimo ir reglamentuotos naujos statybos darbus.

32. Statiniui (jo daliai) gali būti taikomi šie tvarkymo režimai:

32.1. konservavimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį);

32.2. konservavimo-restauravimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį restauruojant atskirus jos elementus);

32.3. restauravimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas);

32.4. restauravimo-atkūrimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas, prarastų elementų atkūrimas).

33. Tvarkymo darbai parenkami pagal tvarkymo režimus, atsižvelgiant į statinio kultūrinę vertę, fizinę būklę, sudėtį ir apimtį.

34. Konkretaus statinio (jo dalies) tvarkymo režimai ir jų leidžiami tvarkymo darbai nustatomi jo apsaugos reglamente.

35. Statinio (jo dalies) tvarkymo darbai atliekami gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimą.

36. Konservavimo, restauravimo, atkūrimo ir pritaikymo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas sąlygas, programas ar projektus ir gavus šio departamento leidimą.

37. Konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai atliekami ir jų projektai rengiami tik pagal tyrimų duomenis.

38. Remonto ir priešavariniai darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento suderintus defektinius aktus arba suderintus projektus.

39. Kultūros vertybių apsaugos departamentas, išduodamas leidimą priešavariniams, remonto ir pritaikymo darbams, derindamas remonto ir pritaikymo projektus, privalo pareikalausti kartu atlikti būtinus tyrimo, konservavimo ar restauravimo darbus.

40. Jeigu tvarkymo darbų metu išryškėja naujų kultūrinės vertės požymių, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sustabdyti darbus.

41. Sustabdęs darbus, ne vėliau kaip per 15 dienų Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi priimti sprendimus dėl rastų naujų kultūrinės vertės požymių ištyrimo ir tolesnės darbų eigos.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. sausio 31 d. nutarimu
Nr. 152

NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS – STATINIŲ KOMPLEKSO, ANSAMBLIO TIPINIS APSAUGOS REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – statinių komplekso, ansamblio (toliau vadinama – statinių kompleksas, ansamblis) tipinis apsaugos reglamentas (toliau vadinama – tipinis reglamentas) nustato bendrąsias nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas.

2. Šis tipinis reglamentas privalomas visų statinių kompleksų, ansamblių, įrašytų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, arba objektų, saugomų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin, 1995, Nr. 9-184) 9 straipsnį, savininkams, valdytojams ir naudotojams, iki bus parengtas konkretaus statinių komplekso, ansamblio apsaugos reglamentas.

3. Konkretaus statinių komplekso, ansamblio apsaugos reglamentą rengia Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau vadinama – Kultūros vertybių apsaugos departamentas). Jame aptariamos konkretaus statinių komplekso, ansamblio priežiūros ir tvarkymo sąlygos, taip pat nurodomi svarbiausieji apskaitos duomenys – sudėtis, apimtis, kultūrinės vertės požymiai, visuomeninė reikšmė ir teritorija. Pasikeitus statinių komplekso, ansamblio saugojimo sąlygoms, fizinei būklei ar paskelbus jį kultūros paminklu, konkretaus statinių komplekso, ansamblio apsaugos reglamentas pildomas ir tikslinamas. Konkretaus statinių komplekso, ansamblio apsaugos reglamentas negali prieštarauti tipinio reglamento ir kitų teisės aktų nuostatomis.

4. Statinių komplekso, ansamblio saugojimo darbai paprastai atliekami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

5. Statinių komplekso, ansamblio savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų statinių komplekso, ansamblio avarinei būklei likviduoti, techninėms apsaugos priemonėms įrengti ir kitiems šio statinių komplekso, ansamblio išsaugojimo darbams atlikti.

6. Ne valstybei priklausančio, bet visuomenės lankymui atviro statinių komplekso, ansamblio – kultūros paminklo savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų būtiesiems šio statinių komplekso, ansamblio tyrimo ir konservavimo darbams atlikti.

7. Ginčai dėl statinių komplekso, ansamblio apsaugos tarp Kultūros vertybių apsaugos departamento ir jo savininko, valdytojo ar naudotojo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

II. STATINIŲ KOMPLEKSO, ANSAMBLIO SUDĖTIS, APIMTIS, TERITORIJA IR PAGRINDINIAI KULTŪRINĖS VERTĖS POŽYMAI

8. Statinių kompleksas – tai tam tikro laikotarpio (su istorijos raidoje suformuotais vertingais pakeitimais ir papildymais), funkciniais ryšiais tarpusavyje susijusių įvairios paskirties statinių, želdinių, vandens telkinių ir žemės sklypų su visa įranga visuma. Toks kompleksas pastatytas, apželdintas, vandens telkiniai, susisiekimo, inžinerinė ir kita įranga jame įrengti pertvarkant žemės paviršių, natūralius želdinius ir gamtinius vandens telkinius bei naudojant dirbtines ar natūralias

statybines medžiagas, gaminius ir dirbinius, žolinius, sumedėjusius ir dekoratyvinius augalus, dailės kūrinius.

9. Statinių ansamblis – tai vientisos architektūrinės kompozicijos statinių, želdinių, vandens telkinių ir dailės kūrinių darni visuma (kompleksas) viename žemės sklype, sukurta vienu metu ar papildyta istorijos raidoje, taikant šiai visumai būdingas kompozicines priemones ir savybes.

10. Statinių kompleksas, ansamblis saugomas kartu su jo teritorija – šios kultūros vertybės užimamu ir su ja funkciškai, kompoziciškai ar istoriškai susijusiu žemės plotu (sklypu ar sklypais).

11. Saugomos visos vertingos statinių komplekso, ansamblio dalys bei elementai ir teritorija.

12. Vertingos statinių komplekso, ansamblio dalys bei elementai yra visos pirminio suformavimo (pastatymo, sumontavimo, apželdinimo, nutiesimo, įrengimo) dalys bei elementai (nepriklausomai nuo jų išlikimo laipsnio) su istoriniais pakeitimais ir papildymais, kurie patys savaime turi kultūrinės vertės požymių arba kartu su ankstesnių etapų elementais sudaro tokių požymių turinčią visumą.

13. Nevertingi intarpai yra įvairūs statybiniai ir kitokie medžiaginiai ir struktūriniai elementai, vėlesnių pakeitimų ir perdirbimų metu įrengti arba kitaip atsiradę statinių kompleksuose, ansambliuose, nederantys su autentiška medžiaga ir atlikimo technika, neturintys laiko ženklų, keičiantys autentišką formą ir vietą, autentiškų statinių kompleksų, ansamblių ar jų pagrindinių sudedamųjų dalių apimtį ir sudėtį ir žalojantys kultūrinės vertės požymius.

14. Konkretaus statinių komplekso, ansamblio vertingos dalys bei elementai, taip pat šalintini ar galimi palikti nevertingi intarpai nurodomi jo apsaugos reglamente.

III. PRIEŽIŪROS SĄLYGOS

15. Statinių komplekso, ansamblio priežiūros tikslas – išsaugoti gerą fizinę šios kultūros vertybės būklę, palaikyti tinkamą sanitarinę ir priešgaisrinę būklę, išvengti pagrindinių sudedamųjų dalių – statinių, želdinių, teritorijos, vandens telkinių – autentiškų savybių kitimo ir vandalizmo.

16. Statinių komplekso, ansamblio savininkas, valdytojas ar naudotojas gali savarankiškai atlikti:

16.1. statinių priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, šalinti (iškirsti) medžius, krūmus, augančius ant statinių ar jų liekanų, grąžinti į pirmąją vietą ir įtvirtinti išslinkusius ar iškritusius elementus, jeigu jie nėra vertingos dalys bei elementai, įrengti ir prižiūrėti įrangą, apsaugančią nuo gaisrų);

16.2. želdinių ir teritorijos priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, šalinti taršos šaltinius, grąžinti į pirmąją vietą ir įtvirtinti išslinkusius ar iškritusius dangos ir reljefo tvirtinamuosius elementus, jeigu jie nėra vertingos dalys ir elementai, šalinti iš želdynų sausuolius, vėjavartas, vėjalaužas, snieglaugas, nevertingus medžius ir krūmus, valyti ir gydyti atskirų medžių kamienus ir šakas, genėti juos, išlyginti pievų ir vejų paviršių, regeneruoti atskiras vietas);

16.3. vandens telkinių priežiūros darbus (atlikti apžiūrą, šalinti taršos šaltinius, valyti krantus, pakrantes ir vandens telkinių dugną, prižiūrėti šlaituose esančius želdinius, tvirtinti krantus, ištaisyti nedidelius medžiagos defektus hidrotechniniuose statiniuose ir įrenginiuose, pakeisti naujomis dalimis ir elementais, jeigu jie nėra statinių komplekso, ansamblio vertingos dalys ir elementai).

17. Statinių komplekso, ansamblio priežiūros darbai atliekami nuolat, be projektinės dokumentacijos ir be atskiro Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimo, darbai apmokami jo savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

18. Konkretaus statinių komplekso, ansamblio priežiūros darbai nustatomi jo apsaugos reglamente.

19. Statinių komplekso, ansamblio (jo dalies) savininkas, valdytojas ar naudotojas, sužinojęs apie pagrindinių sudedamųjų jo dalių – statinių, želdinių, vandens telkinių ar teritorijos sugadinimą, sužalojimą, sunaikinimą, vandalizmo aktą, gresiančias arba įvykusias avarijas, turi nedelsdamas pranešti Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniam padaliniui ir imtis priemonių vertingoms dalims bei elementams išsaugoti.

IV. NAUDOJIMO SĄLYGOS

20. Naudojant statinių kompleksą, ansamblį, turi būti išsaugota autentiška jo teritorija, vertingos dalys bei elementai ir sudarytos sąlygos jį eksponuoti.

21. Valstybės ar savivaldybių institucijų priimami teisės aktai, iš jų teritorijų planavimo dokumentai, kuriais keičiama statinių komplekso, ansamblio arba atskirų statinių ar jų patalpų naudojimo paskirtis, turi būti derinami Kultūros vertybių apsaugos departamente.

22. Keičiant statinių komplekso, ansamblio arba atskirų statinių ar jų patalpų paskirtį, negalima iš esmės keisti vertingų dalių bei elementų, taip pat turi būti įrodoma, kad esama ar autentiška paskirtis yra ekonomiškai nuostolinga.

23. Statinių komplekse, ansamblyje draudžiama:

23.1. gaminti, sandėliuoti sprogstamąsias, degiąsias, chemiškai aktyvias, aplinką teršiančias medžiagas;

23.2. įrengti sąvartynus, laikyti atliekas;

23.3. naudoti gamybines stakles, įrengimus ir kitokius mechaninius variklius, darančius dinaminį, vibracinį poveikį ir galinčius sukelti vertybių pokyčius bei avarijas;

23.4. įrengti laboratorijas ir saugyklas, susijusias su nepalankiu esamoms vertybėms temperatūros ir drėgmės režimu, taip pat chemiškai aktyvių medžiagų naudojimu ir laikymu;

23.5. ieškoti naudingųjų iškasenų ir jas kasti.

24. Statinių kompleksui, ansambliui gali būti taikomi šie naudojimo režimai: rezervacinis, riboto naudojimo ir universalusis.

25. Statinių komplekso, ansamblio naudojimo paskirtis ir apimtis priklauso nuo naudojimo režimų.

26. Konkretaus statinių komplekso, ansamblio naudojimo režimai, jų leidžiamos naudojimo paskirtis ir apimtis nustatomi jo apsaugos reglamente.

V. TVARKYMO SĄLYGOS

27. Statinių komplekso, ansamblio tvarkymo darbai yra priešavariniai, remonto, pritaikymo, tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo.

28. Priešavarinių, remonto ir pritaikymo darbų tikslas – garantuoti gerą fizinę statinių komplekso, ansamblio būklę ir praktinę naudojimą, leidžiantį išsaugoti autentišką jo sudėtį, apimtį, struktūrą, kultūrinės vertės požymius ir teritoriją.

29. Tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų tikslas – atskleisti statinių komplekso, ansamblio kultūrinę vertę, išsaugoti ir atkurti vertingas dalis bei elementus ir juos eksponuoti.

Atliekami tik vertingų statinių komplekso, ansamblio dalių bei elementų tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai.

30. Vertingas statinių komplekso, ansamblio dalis bei elementus draudžiama griauti ar kitaip naikinti.

31. Draudžiama atlikti pritaikymo, rekonstravimo ir naujos statybos darbus statinių komplekse, ansamblyje, jeigu nepriklausomai nuo jo suformavimo laikotarpio ir daugiaetapės raidos išliko visi arba beveik visi autentiškumo požymiai, nepakito arba beveik nepakito apimtis ir sudėtis, nėra arba beveik nėra kultūrinės vertės neturinčių intarpų.

32. Statinių komplekse, ansamblyje leidžiami tik šie remonto ir pritaikymo darbai: remontas, funkcinis ir ekspozicinis priemonių ir inžinerinių tinklų įrengimas, paliekamų nevertingų intarpų rekonstravimas.

33. Statinių kompleksui, ansambliui gali būti taikomi šie tvarkymo režimai:

33.1. konservavimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį);

33.2. konservavimo-restauravimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį restauruojant atskirus jos elementus);

33.3. restauravimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas);

33.4. restauravimo–atkūrimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas, prarastų elementų atkūrimas).

34. Konkretaus statinių komplekso, ansamblio tvarkymo režimai ir jų leidžiami tvarkymo darbai nustatomi jo apsaugos reglamente.

35. Statinių komplekso, ansamblio tvarkymo darbai atliekami tik gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimą.

36. Konservavimo, restauravimo, atkūrimo ir pritaikymo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas sąlygas, programas ar projektus ir gavus šio departamento leidimą.

37. Konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai atliekami ir jų projektai rengiami tik pagal tyrimų duomenis.

38. Remonto ir priešavariniai darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento suderintus defektinius aktus arba projektus.

39. Kultūros vertybių apsaugos departamentas, išduodamas leidimą priešavariniams, remonto ir pritaikymo darbams, derindamas remonto ir pritaikymo projektus, privalo pareikalausti kartu atlikti būtinus tyrimo, konservavimo ar restauravimo darbus.

40. Jeigu tvarkymo darbų metu išryškėja naujų kultūrinės vertės požymių, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sustabdyti darbus.

41. Sustabdęs darbus, ne vėliau kaip per 15 dienų Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi priimti sprendimus dėl rastų naujų kultūrinės vertės požymių ištyrimo ir tolesnės darbų eigos.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2002 m. sausio 31 d. nutarimu

Nr. 152

NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS – ARCHEOLOGINĖS VIETOS TIPINIS APSAUGOS REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – archeologinės vietos (toliau vadinama – archeologinė vieta) tipinis apsaugos reglamentas (toliau vadinama – tipinis reglamentas) nustato bendrąsias nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas.

2. Šis tipinis reglamentas privalomas visų archeologinių vietų, įrašytų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, arba objektų, saugomų kaip nekilnojamoji kultūros vertybė pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 1995, Nr. [9-184](#)) 9 straipsnį, savininkams, valdytojams ir naudotojams, iki bus parengtas konkrečios archeologinės vietos apsaugos reglamentas.

3. Konkrečios archeologinės vietos apsaugos reglamentą rengia Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau vadinama – Kultūros vertybių apsaugos departamentas). Jame aptariamos konkrečios archeologinės vietos priežiūros ir tvarkymo sąlygos, taip pat nurodomi svarbiausieji apskaitos duomenys – sudėtis, apimtis, kultūrinės vertės požymiai, visuomeninė reikšmė ir teritorija. Pasikeitus archeologinės vietos saugojimo sąlygoms, fizinei būklei ar paskelbus ją kultūros paminklu, konkrečios archeologinės vietos apsaugos reglamentas pildomas ir tikslinamas. Konkrečios archeologinės vietos apsaugos reglamentas negali prieštarauti tipinio reglamento ir kitų teisės aktų nuostatomis.

4. Archeologinės vietos saugojimo darbai paprastai atliekami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

5. Archeologinės vietos savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų archeologinės vietos avarinei būklei likviduoti, techninėms apsaugos priemonėms įrengti ir kitiems šios archeologinės vietos išsaugojimo darbams atlikti.

6. Ne valstybei priklausančios, bet visuomenės lankymui atviros archeologinės vietos – kultūros paminklo savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų būtiniais šios archeologinės vietos tyrimo ir konservavimo darbams atlikti.

7. Ginčai dėl archeologinės vietos apsaugos tarp Kultūros vertybių apsaugos departamento ir jos savininko, valdytojo ar naudotojo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

II. ARCHEOLOGINĖS VIETOS SUDĖTIS, APIMTIS, TERITORIJA IR PAGRINDINIAI KULTŪRINĖS VERTĖS POŽYMAI

8. Archeologinė vieta – tai dėl ilgalaikės ir įvairiapusės žmonių veiklos istorijos raidoje susiklostę kultūrinės kilmės uolienų sluoksniai (kultūrinis sluoksnis) ir jų liekanos nuo įžemio (natūralių uolienų paviršius) iki dabartinio žemės paviršiaus su visais juose esančiais įvairių laikotarpių materialinės kultūros ir organinės kilmės daiktais (statiniais, įrankiais, papuošalais, ginklais, keramika, kaulais ir panašiai) ir jų liekanomis.

9. Archeologinėms vietoms priklauso: senovės gamybos vietos (dirbtuvės, deguto varymo, medžio anglių degimo, metalų lydymo), senovės gavybos vietos (balų rūdos, gintaro ir titnago kasyklos), senovės gynybiniai įrenginiai (įtvirtintos senovės karinės stovyklos, piliakalniai, piliavietės, senovės gynybiniai įtvirtinimai), senovės gyvenamosios vietos (dvarvietės, įtvirtintos senovės gyvenvietės, kaimavietės, miestų vietos, senovės gyvenvietės, sodybvietės), senovės hidrotechniniai įrenginiai (senovės kanalai, šuliniai ir tvenkiniai), senovės kulto vietos (apeiginiai akmenys, paleoastronominiai įrenginiai, šventyklų ir vienuolynų vietos), senovės laidojimo vietos (kapinynai, pilkapynai, pilkapiai, pilkapių vietos, mirusiųjų deginimo vietos), senovės transporto vietos (senovės keliai, prieplaukos, tiltai ir uostai), senovės žemdirbystės vietos.

10. Archeologinė vieta saugoma kartu su jos teritorija – šios kultūros vertybės užimamu ir su ja funkciškai ar istoriškai susijusiu žemės plotu (sklypu).

11. Saugomos visos vertingos archeologinės vietos dalys bei elementai ir teritorija.

12. Vertingos archeologinės vietos dalys bei elementai yra visos pirminio suformavimo dalys ir elementai (nepriklausomai nuo jų išlikimo laipsnio) su visais pakeitimais ir papildymais, suformuotais šios kultūros vertybės istorinio funkcionavimo laikotarpiu. Vertingos dalys bei elementai gali būti tiek gamtinės kilmės (tačiau žmonių pritaikyti arba pakeisti tam tikrai paskirčiai), tiek dirbtinės kilmės – žmonių suformuoti.

13. Nevertingi intarpai yra gamtos ir žmonių suformuoti medžiaginiai ir struktūriniai elementai, atsiradę po archeologinės vietos istorinio funkcionavimo laikotarpio, pakeičiantys autentišką jos formą, sudėtį, apimtį, vietą ir žalojantys kultūrinės vertės požymius.

14. Konkrečios archeologinės vietos vertingos dalys bei elementai, taip pat šalintini ar galimi palikti nevertingi intarpai nurodomi jos apsaugos reglamente.

III. PRIEŽIŪROS SĄLYGOS

15. Archeologinės vietos priežiūros tikslas – išsaugoti gerą fizinę šios kultūros vertybės ir jos teritorijos būklę.

16. Archeologinės vietos (jos dalies) savininkas (valdytojas) gali savarankiškai atlikti jos priežiūros darbus: atlikti apžiūrą, šalinti taršos šaltinius ir šiukšles, nevertingus medžius, sausuolius, vėjavartas, vėjalaužas, snieglaugas, krūmus ir atžalas (nepažeisdamas kultūrinio sluoksnio), genėti atskirus medžius, kirsti ir retinti krūmus, šienauti, ištaisyti nedidelius reljefo defektus (užberti juos atvežtu gruntu); atstatyti išslinkusius ar iškritusius dangos ir reljefo tvirtinimo elementus arba pakeisti juos naujais, grąžinti į pirmykštę vietą ir įtvirtinti išslinkusius ar iškritusius senovės statinių

griuvėsių ir liekanų elementus, nykstančius riboženklis pakeisti naujais, prižiūrėti vandens telkinius, kurie ribojasi su archeologinės vietos teritorija (valyti krantus ir pakrantes, prižiūrėti krantų tvirtinimo įrenginius).

Savininkas (valdytojas) gali atlikti želdinių landšaftinio (atrankinio) kirtimo darbus, numatytus archeologijos ir kraštovaizdžio ekspertų aktuose.

17. Archeologinės vietos priežiūros darbai atliekami nuolat, be projektinės dokumentacijos ir be atskiro Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimo, darbai apmokami archeologinės vietos savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

18. Visi archeologinės vietos priežiūros darbai turi būti atliekami nepažeidžiant šios kultūros vertybės kultūrinio sluoksnio. Dirbant draudžiama rauti kelmus ir krūmus, kasti, arti ar kitaip judinti žemę archeologinėje vietoje ir jos teritorijoje.

19. Archeologinės vietos (jos dalies) savininkas, valdytojas ar naudotojas, sužinojęs apie archeologinės vietos (jos dalies) sugadinimą, sužalojimą, sunaikinimą, vandalizmo aktą, gresiančias arba įvykusias avarijas, turi nedelsdamas pranešti Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniam padaliniui ir imtis priemonių žalojimui sustabdyti ir vertingoms dalims ir elementams išsaugoti.

IV. NAUDOJIMO SĄLYGOS

20. Naudojant archeologinę vietą, turi būti išsaugota autentiška jos teritorija, vertingos dalys bei elementai ir sudarytos sąlygos ją eksponuoti.

21. Archeologinėje vietoje (jos dalyje) ūkinė veikla vykdoma tik tada, kai nenustatytas rezervacinis naudojimo režimas. Jos teritorijai teisės aktų nustatyta tvarka nustatoma konservacinė žemės naudojimo paskirtis, ir ji registruojama Nekilnojamojo turto registre. Archeologinei vietai (jos daliai), kurioje vykdoma ūkinė veikla, taikomas riboto naudojimo režimas.

Keičiant naudojimo sąlygas, nustatytieji naudojimo režimai ir jų leidžiama naudojimo paskirtis įrašomi konkrečios archeologinės vietos apsaugos reglamente.

22. Archeologinė vieta gali būti naudojama:

22.1. kultūros ir mokslo pažinimo tikslams: moksliniams tyrimams ir stebėjimams, kultūros švietimui ir mokymui, memorialiniams tikslams, ekspozicijoms, muziejams ir panašiai;

22.2. ribotai ūkinei veiklai, kuri nesusijusi su intensyvia gamyba ir dėl kurios nereikia imtis kultūros vertybės pakeitimų: rekreacijai, kultūriniam turizmui, gyvenamajai buitinei paskirčiai ir panašiai.

23. Naudojant archeologinę vietą (jos dalį) gyvenamajai buitinei paskirčiai ar kitokiai ribotai ūkinei veiklai, leidžiama:

23.1. nepažeistose šios kultūros vertybės dalyse šienauti, kirsti medžius ir krūmus, ganyti nestambius galvijus (ožkas, avis);

23.2. pažeistose šios kultūros vertybės dalyse naudoti žemę ūkinei paskirčiai nekeičiant esamos veiklos pobūdžio ir pažeistos dalies ribų.

24. Valstybės ar savivaldybių institucijų priimami teisės aktai, iš jų teritorijų planavimo dokumentai, kuriais įteisinama archeologinės vietos naudojimo paskirtis, turi būti derinami Kultūros vertybių apsaugos departamente.

25. Archeologinėje vietoje draudžiama:

25.1. dirbti žemę, statyti statinius, tiesti kelius, dujotiekį, elektros liniją ir kitas komunikacijas, sodinti mišką, statyti hidrotechninius statinius ir įrenginius;

25.2. ieškoti naudingųjų iškasenų ir jas kasti;

25.3. gaminti, sandėliuoti sprogstamąsias, degiąsias, chemiškai aktyvias, aplinką teršiančias medžiagas;

25.4. įrengti sąvartynus;

25.5. naudoti gamybines stakles, įrengimus ir kitokius mechaninius variklius, darančius dinaminį, vibracinį poveikį ir galinčius sukelti esamų vertybių pokyčius bei avarijas.

V. TVARKYMO SĄLYGOS

26. Archeologinės vietos tvarkymo darbai yra priešavariniai, remonto, pritaikymo, tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo.

27. Priešavarinių, remonto ir pritaikymo darbų tikslas – garantuoti gerą fizinę archeologinės vietos (jos dalies) būklę ir visokeriopą eksponavimą išsaugant autentišką jos teritoriją, vertingas dalis bei elementus.

28. Priešavariniai ir pritaikymo, funkcinių ir ekspozicinių priemonių, inžinerinių tinklų įrengimo darbai gali būti atliekami ir archeologinės vietos vertingose dalyse bei elementuose. Visais atvejais tokie darbai turi būti minimalūs, juos galima leisti tik atlikus pažeidžiamų vietų archeologinius tyrimus.

29. Tyrimo, konservavimo ir restauravimo darbų tikslas – atskleisti archeologinės vietos ir jos teritorijos kultūrinę vertę, išsaugoti ir atkurti vertingas dalis bei elementus ir juos eksponuoti.

30. Atliekami tik vertingų archeologinės vietos dalių bei elementų tyrimo, konstravimo ir restauravimo darbai.

31. Archeologinei vietai (jos daliai) gali būti taikomi šie tvarkymo režimai: konservavimo, konservavimo-restauravimo, restauravimo. Konservavimo režimas nustatomas archeologinėms vietoms, kuriose nevykdoma ūkinė veikla, o konservavimo-restauravimo – kuriose vykdoma ūkinė veikla. Restauravimo režimas nustatomas tik ūkinės veiklos fiziškai pažeistoms archeologinės vietos dalims.

32. Tvarkymo darbai parenkami pagal tvarkymo režimus, atsižvelgiant į konkrečios archeologinės vietos kultūrinę vertę ir fizinę būklę.

33. Konkrečiai archeologinei vietai nustatyti tvarkymo režimai ir jų leidžiami tvarkymo darbai nustatomi jos apsaugos reglamente.

34. Archeologinės vietos tvarkymo darbai atliekami gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimą.

35. Archeologinėje vietoje neatliekami visuminio (viso objekto) restauravimo ir visų rūšių atkūrimo darbai. Archeologinėje vietoje draudžiama atlikti pritaikymo ir naujos statybos darbus. Išimties atvejais rekonstravimo ir naujos statybos darbai gali būti atliekami tik archeologinėje vietoje paliekamuose nevertinguose interpiuose.

36. Archeologinės vietos (jos dalies) ir jos teritorijos tyrimai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento suderintą ir patvirtintą programą.

37. Archeologinės vietos (jos dalies) ir jos teritorijos konservavimo, restauravimo ir pritaikymo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas sąlygas, programas ar projektus ir gavus šio departamento leidimą.

38. Archeologinės vietos (jos dalies), jos teritorijos remonto ir priešavariniai darbai gali būti atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento suderintus defektinius aktus, darbų aprašymus arba suderintą projektą.

39. Kultūros vertybių apsaugos departamentas, išduodamas leidimą priešavariniams, remonto ir pritaikymo darbams, derindamas remonto ir pritaikymo projektus, privalo pareikalauti kartu atlikti ir būtinus tyrimo, konservavimo ar restauravimo darbus.

40. Suderintas ir patvirtintas archeologinės vietos (jos dalies) priešavarinių darbų, pritaikymo, konservavimo ir restauravimo projektas galioja 3 metus.

41. Prieš tvarkymo darbus, kurių metu gali būti pažeidžiamas kultūrinis sluoksnis (kasama ar kitaip judinama žemė), visas archeologines vietas turi ištirti archeologai.

42. Jeigu tvarkymo darbų metu išryškėja naujų kultūrinės vertės požymių, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sustabdyti darbus.

43. Sustabdęs darbus, ne vėliau kaip per 15 dienų Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi priimti sprendimus dėl rastų naujų kultūrinės vertės požymių ištyrimo ir tolesnės darbų eigos.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. sausio 31 d. nutarimu
Nr. 152

NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS – MONUMENTO TIPINIS APSAUGOS REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – monumento (toliau vadinama – monumentas) tipinis apsaugos reglamentas (toliau vadinama – tipinis reglamentas) nustato bendrąsias nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas.

2. Šis tipinis reglamentas privalomas visų monumentų, įrašytų į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, arba objektų, saugomų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 1995, Nr. [9-184](#)) 9 straipsnį, savininkams, valdytojams ir naudotojams, iki bus parengtas konkretaus monumento apsaugos reglamentas.

3. Konkretaus monumento apsaugos reglamentą rengia Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau vadinama – Kultūros vertybių apsaugos departamentas). Jame aptariamos konkretaus monumento priežiūros ir tvarkymo sąlygos, taip pat nurodomi svarbiausieji apskaitos duomenys – sudėtis, apimtis, kultūrinės vertės požymiai, visuomeninė reikšmė ir teritorija. Pasikeitus monumento saugojimo sąlygoms, fizinei būklei ar paskelbus jį kultūros paminklu, konkretaus monumento apsaugos reglamentas pildomas ir tikslinamas. Konkretaus monumento apsaugos reglamentas negali prieštarauti tipinio reglamento ir kitų teisės aktų nuostatomis.

4. Monumento saugojimo darbai paprastai atliekami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

5. Monumento savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų monumento avarinei būklei likviduoti, techninėms apsaugos priemonėms įrengti ir kitiems šio monumento išsaugojimo darbams atlikti.

6. Ne valstybei priklausančio, bet visuomenės lankymui atviro monumento – kultūros paminklo savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų būtimui šio monumento tyrimo ir konservavimo darbams atlikti.

7. Ginčai dėl monumento apsaugos tarp Kultūros vertybių apsaugos departamento ir jo savininko, valdytojo ar naudotojo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

II. MONUMENTO SUDĖTIS, APIMTIS, TERITORIJA IR PAGRINDINIAI KULTŪRINĖS VERTĖS POŽYMAI

8. Monumentas – meninę vertę turintis objektas: koplytėlė, koplytstulpis, stogastulpis, monumentalus kryžius, skulptūra, antkapinis, religinis, memorialinis statinys.

9. Monumentas saugomas kartu su jo teritorija – šios kultūros vertybės užimamu ir su ja funkciškai, kompoziciškai ar istoriškai susijusiu žemės plotu (sklypu).

10. Saugomos visos vertingos monumento dalys bei elementai.

11. Vertingos dalys bei elementai yra visos pirminio pastatymo ir vėlesnių pakeitimų suformuotos dalys ir elementai (nepriklausomai nuo jų išlikimo laipsnio) su istoriniais pakeitimais ir papildymais, turintys meninę, memorialinę, architektūrinę vertę.

12. Nevertingi intarpai yra įvairūs statybiniai ir kitokie medžiaginiai elementai, vėlesnių pakeitimų ir perdirbimų metu įrengti monumente, nederantys su autentiška medžiaga ir atlikimo

technika, keičiantys autentišką formą ir vietą, autentišką monumento apimtį ir sudėtį, žalojantys jo meninę, memorialinę, architektūrinę vertę.

13. Konkretaus monumento vertingos dalys bei elementai, taip pat šalintini ar galimi palikti nevertingi intarpai nurodomi jo apsaugos reglamente.

III. PRIEŽIŪROS SĄLYGOS

14. Monumento priežiūros tikslas – išsaugoti gerą fizinę šios kultūros vertybės ir teritorijos būklę, išvengti autentiškų savybių kitimo ir vandalizmo.

15. Savininkas, valdytojas ar naudotojas gali savarankiškai atlikti monumento priežiūros darbus: atlikti apžiūrą, valyti jį, palaikyti fizines aplinkos charakteristikas, būtinas monumentui išsaugoti, šalinti taršos šaltinius, šalinti (iškirsti) nevertingus medžius ir krūmus, augančius ant monumento ar jo liekanų, grąžinti į pirmąją vietą atskirus išslinkusius ar iškritusius elementus, juos įtvirtinti, pakeisti naujais, ištaisyti nedidelius medžiagos defektus.

16. Priežiūros darbai atliekami nuolat, be projektinės dokumentacijos ir be atskiro Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimo, darbai apmokami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

17. Konkretaus monumento priežiūros darbai nustatomi jo apsaugos reglamente.

18. Monumento savininkas, valdytojas ar naudotojas, sužinojęs apie monumento ar teritorijos sugadinimą, sužalojimą, sunaikinimą, vandalizmo aktą, gresiančias ar įvykusias avarijas, turi nedelsdamas pranešti Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniam padaliniui ir imtis priemonių jiems išsaugoti.

IV. NAUDOJIMO SĄLYGOS

19. Naudojant monumentą, turi būti išsaugotos vertingos jo dalys bei elementai, sudėtis, teritorija ir sudarytos sąlygos jį eksponuoti.

20. Naudojant monumentą, negalima iš esmės keisti vertingų dalių bei elementų, žaloti autentiškos medžiagos.

21. Monumento teritorijoje draudžiama:

21.1. gaminti, sandėliuoti sprogstamąsias, degiąsias ir aplinką teršiančias medžiagas;

21.2. laikyti atliekas;

21.3. naudoti gamybines stakles, įengimus ir kitokius mechaninius variklius, darančius dinaminį, vibracinį poveikį ir galinčius sukelti avarijas;

21.4. įrengti laboratorijas ir saugyklas, susijusias su nepalankiu esamoms vertybėms temperatūros ir drėgmės režimu.

V. TVARKYMO SĄLYGOS

22. Monumento tvarkymo darbai yra tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo.

23. Tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų tikslas – atskleisti monumento kultūrinę vertę, išsaugoti ir atkurti vertingas dalis bei elementus, juos eksponuoti.

24. Atliekami tik vertingų dalių bei elementų konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai. Tokių darbų eigoje šalintinos nevertingos dalys bei elementai.

25. Vertingas dalis bei elementus draudžiama griauti ar kitaip naikinti.

26. Monumente gali būti taikomi šie tvarkymo režimai:

26.1. konservavimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį);

26.2. konservavimo-restauravimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį restauruojant atskirus jos elementus);

26.3. restauravimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas);

26.4. restauravimo-atkūrimo režimas (kultūros vertybės restauravimas ir pritaikymas, prarastų elementų atkūrimas).

27. Tvarkymo darbai parenkami pagal tvarkymo režimus, atsižvelgiant į monumento kultūrinę vertę, fizinę būklę, sudėtį ir apimtį.

28. Konkretaus monumento tvarkymo režimai ir jų leidžiami tvarkymo darbai nustatomi jo apsaugos reglamente.

29. Monumento tvarkymo darbai atliekami gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimą.

30. Konservavimo, restauravimo, atkūrimo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas programas bei projektus ir gavus šio departamento leidimą.

31. Konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai atliekami ir jų projektai rengiami tik pagal tyrimų duomenis.

32. Monumentą tirti, jo konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų programas bei projektus rengti, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbus atlikti gali tik Kultūros vertybių apsaugos departamento atestuoti restauratoriai, kuriems suteikta atitinkama kvalifikacinė kategorija.

33. Jeigu tvarkymo darbų metu išryškėja naujų kultūrinės vertės požymių, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sustabdyti darbus.

34. Sustabdęs darbus, ne vėliau kaip per 15 dienų Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi priimti sprendimus dėl rastų naujų kultūrinės vertės požymių ištyrimo ir tolesnės darbų eigos.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2002 m. sausio 31 d. nutarimu
Nr. 152

NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS – STATINIŲ PUOŠYBOS IR ĮRANGOS (STATINIŲ PRIKLAUSINIŲ) TIPINIS APSAUGOS REGLAMENTAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nekilnojamosios kultūros vertybės – statinių puošybos ir įrangos (statinių priklausinių) (toliau vadinama – statinių puošyba ir įranga) tipinis apsaugos reglamentas (toliau vadinama – tipinis reglamentas) nustato bendrąsias nekilnojamosios kultūros vertybės priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas.

2. Šis tipinis reglamentas privalomas visų statinių puošybos ir įrangos, įrašytos į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, arba objektų, saugomų kaip nekilnojamosios kultūros vertybės pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 1995, Nr. [9-184](#)) 9 straipsnį, savininkams, valdytojams ir naudotojams, iki bus parengtas konkrečios statinių puošybos ir įrangos apsaugos reglamentas.

3. Konkrečios statinių puošybos ir įrangos apsaugos reglamentą rengia Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamentas (toliau vadinama – Kultūros vertybių apsaugos departamentas). Jame aptariamos konkrečios statinių puošybos ir įrangos priežiūros ir tvarkymo sąlygos, taip pat nurodomi svarbiausieji apskaitos duomenys – sudėtis, apimtis, kultūrinės vertės požymiai, visuomeninė reikšmė. Konkrečios statinių puošybos ir įrangos apsaugos reglamentas negali prieštarauti tipinio reglamento ir kitų teisės aktų nuostatomis.

4. Statinių puošybos ir įrangos saugojimo darbai paprastai atliekami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

5. Statinių puošybos ir įrangos savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų statinių puošybos ir įrangos avarinei būklei likviduoti, techninėms apsaugos priemonėms įrengti ir kitiems statinių puošybos ir įrangos išsaugojimo darbams atlikti.

6. Ne valstybei priklausančios, bet visuomenės lankymui atviros statinių puošybos ir įrangos – kultūros paminklo savininkas, valdytojas ar naudotojas turi teisę kreiptis į Kultūros vertybių apsaugos departamentą, kad būtų skirta lėšų būtinoms šios statinių puošybos ir įrangos tyrimo ir konservavimo darbams atlikti.

7. Ginčai dėl statinių puošybos ir įrangos apsaugos tarp Kultūros vertybių apsaugos departamento ir jos savininko, valdytojo ar naudotojo sprendžiami įstatymų nustatyta tvarka.

II. STATINIŲ PUOŠYBOS IR ĮRANGOS SUDĖTIS, APIMTIS, TERITORIJA IR PAGRINDINIAI KULTŪRINĖS VERTĖS POŽYMAI

8. Statinių puošyba ir įranga – tai bendros su statiniu kultūrinės paskirties puošyba (dekoras), dailės kūriniai, stacionari įranga ir reikmenys, skirti nekilnojamajai kultūros vertybei:

8.1. su statiniais susiję dailės kūriniai – sienų, lubų, skliautų ir t.t. tapyta ir lipdyta dekoracija, pano, plafonai, statinius puošiančios visatūrės skulptūros, reljefai, mozaikos, vitražai;

8.2. statinių dalys ir elementai – portalai, laiptai, parketai, buazerijos, durys, krosnys, židiniai, ištisi interjerai, iš jų architektūrinė metalo plastika (grotos, grotelės, kryžiai-viršūnės ir t.t.);

8.3. su statiniais susijusios memorialinės lentos, epitafijos ir panašiai;

8.4. religinės paskirties statinių įranga (altoriai, sakyklos, stalės ir t.t.) kartu su jai skirtais kilnojamaisiais dailės kūrinių, taip pat su statiniais susijusi technologinė įranga ir mechanizmai (bokštų laikrodžiai, vargonai ir t.t.).

9. Saugomos visos vertingos statinių puošybos ir įrangos dalys bei elementai.

10. Vertingos dalys bei elementai yra visos pirminio atlikimo, pastatymo (sumontavimo, išliejimo, nutapymo ir t.t.) ir vėlesnių pakeitimų suformuotos dalys bei elementai (nepriklausomai nuo jų išlikimo laipsnio) su istoriniais pakeitimais ir papildymais, turintys meninę, memorialinę, architektūrinę vertę.

11. Nevertingi intarpai yra įvairūs statybiniai ir kitokie medžiaginiai elementai, vėlesnių pakeitimų ir perdirbimų metu įrengti nekilnojamojoje kultūros vertybėje, nederantys su autentiška medžiaga ir atlikimo technika, keičiantys autentišką formą ir vietą, autentišką statinių puošybos ir įrangos apimtį ir sudėtį, žalojantys jų meninę, memorialinę, architektūrinę vertę.

12. Konkrečios statinių puošybos ir įrangos vertingos dalys bei elementai, taip pat šalintini ar galimi palikti nevertingi intarpai nurodomi jos apsaugos reglamente.

III. PRIEŽIŪROS SĄLYGOS

13. Statinių puošybos ir įrangos priežiūros tikslas – išsaugoti gerą fizinę jos būklę, išvengti autentiškų savybių kitimo ir vandalizmo.

14. Savininkas, valdytojas ar naudotojas gali savarankiškai atlikti statinių puošybos ir įrangos priežiūros darbus: atlikti apžiūrą, palaikyti fizines aplinkos charakteristikas.

15. Priežiūros darbai atliekami nuolat, be projektinės dokumentacijos ir be atskiro Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimo, darbai apmokami savininko, valdytojo ar naudotojo lėšomis.

16. Konkrečios statinių puošybos ir įrangos priežiūros darbai nustatomi jos apsaugos reglamente.

17. Statinių puošybos ir įrangos savininkas, valdytojas ar naudotojas, sužinojęs apie statinių puošybos ir įrangos sugadinimą, sužalojimą, sunaikinimą, vandalizmo aktą, gresiančias ar įvykusias avarijas, turi nedelsdamas pranešti Kultūros vertybių apsaugos departamento teritoriniam padaliniui ir imtis priemonių joms išsaugoti.

IV. NAUDOJIMO SĄLYGOS

18. Naudojant statinių puošybą ir įrangą, turi būti išsaugotos vertingos dalys bei elementai ir sudarytos sąlygos joms eksponuoti.

19. Statinių puošybos ir įrangos aplinkoje draudžiama:

19.1. gaminti, sandėliuoti sprogstamąsias, degiąsias ir aplinką teršiančias medžiagas;

19.2. laikyti atliekas;

19.3. naudoti gamybines stakles, įrengimus ir kitokius mechaninius variklius, darančius dinaminį, vibracinį poveikį ir galinčius sukelti avarijas;

19.4. įrengti laboratorijas ir saugyklas, susijusias su nepalankiu esamoms vertybėms temperatūros ir drėgmės režimu.

20. Statinių puošyba ir įranga turi būti naudojama pagal pirminę paskirtį. Kitoks naudojimas nustatomas konkrečios statinių puošybos ir įrangos apsaugos reglamente.

V. TVARKYMO SĄLYGOS

21. Statinių puošybos ir įrangos tvarkymo darbai yra tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo.

22. Tyrimo, konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbų tikslas – atskleisti statinių puošybos ir įrangos kultūrinę vertę, išsaugoti ir atkurti vertingas dalis bei elementus ir juos eksponuoti.

23. Atliekami tik vertingų dalių bei elementų konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai. Kartu šalintini nevertingi intarpai.

24. Vertingas dalis bei elementus draudžiama griauti ar kitaip naikinti.

25. Statinių puošybai ir įrangai gali būti taikomi šie tvarkymo režimai:
- 25.1. konservavimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį);
 - 25.2. konservavimo-restauravimo režimas (išsaugantis esamą kultūros vertybės sudėtį ir apimtį restauruojant atskirus jos elementus);
 - 25.3. restauravimo režimas (vertybės restauravimas);
 - 25.4. restauravimo-atkūrimo režimas (vertybės restauravimas, prarastų elementų atkūrimas).
26. Tvarkymo darbai parenkami pagal tvarkymo režimus, atsižvelgiant į konkrečios statinių puošybos ir įrangos kultūrinę vertę, fizinę būklę, sudėtį, apimtį.
27. Konkrečios statinių puošybos ir įrangos tvarkymo režimai ir jų leidžiami tvarkymo darbai nustatomi jos apsaugos reglamente.
28. Statinių puošybos ir įrangos tvarkymo darbai atliekami gavus Kultūros vertybių apsaugos departamento leidimą.
29. Konservavimo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas programas, defektinius aktus ar projektus.
30. Restauravimo ir atkūrimo darbai atliekami pagal Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtintas programas ir projektus.
31. Konservavimo, restauravimo ir atkūrimo darbai atliekami ir jų projektai rengiami tik pagal tyrimų duomenis.
32. Kultūros vertybių apsaugos departamento patvirtinti konservavimo, restauravimo ir atkūrimo projektai galioja 3 metus.
33. Jeigu tvarkymo darbų metu išryškėja naujų kultūrinės vertės požymių, Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi teisę sustabdyti darbus.
34. Sustabdęs darbus, ne vėliau kaip per 15 dienų Kultūros vertybių apsaugos departamentas turi priimti sprendimus dėl rastų naujų kultūrinės vertės požymių ištyrimo ir tolesnės darbų eigos.
-